Lausunto eduskunnan valiokunnalle koskien HE 169/2024 vp

Arvoisat eduskunnan valiokunnan jäsenet,

Haluamme tuoda esiin huolemme hallituksen esityksestä HE 169/2024 vp laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulosta ja oleskelusta kausityötä varten. Ehdotus uhkaa kohtuuttomasti niitä marja-alan yrityksiä, jotka noudattavat lakeja ja määräyksiä, mutta tosiasiassa se suosii toimijoita, jotka ovat valmiita kiertämään järjestelmää. Jos laki hyväksytään, se vaikeuttaa rehellisten ja vastuullisten yritysten toimintaa ja saattaa ajaa koko marja-alan lopettamiseen.

1. Kohtuuton toimenpide, joka uhkaa koko toimialaa

Sen sijaan että keskityttäisiin muutamaan huonoon toimijaan, ehdotetaan nyt kollektiivista lainsäädäntöä, joka rankaisee kaikkia yrityksiä, myös niitä, jotka toimivat vastuullisesti. Tämä yleistys merkitsee, että yritykset, jotka ovat noudattaneet lakeja ja edistäneet alan positiivista kehitystä, kärsivät suuresti, mikä luo kestämättömän tilanteen. Suorana seurauksena Marja Bothnia Berries harkitsee toimintansa lopettamista, mikä ei ainoastaan haittaisi kausityöntekijöitä, vaan johtaisi myös vakituisten työpaikkojen menetykseen yrityksessä. Vastuullisten yritysten poistaminen markkinoilta on täysin ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, joka painottaa vientiä ja kotimaisen teollisuuden tukemista .

2. Epäreilu ja moraaliton kustannus marjanpoimijoille ilman tulevaa hyötyä

Ehdotuksen mukaan jokaisen thaimaalaisen marjanpoimijan tulee luokitella Suomessa työntekijäksi ja maksaa siten suomalaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, kuten eläkemaksuja ja muita maksuja. Tämä vaatimus on sekä epäreilu että moraaliton, sillä suurin osa poimijoista oleskelee Suomessa vain lyhyen kauden eikä heillä ole realistista mahdollisuutta hyötyä näistä maksuista. Vaatimus maksaa järjestelmään, josta he eivät saa hyötyä, muistuttaa “kynnysrahaa” – eräänlaista pääsymaksua – saadakseen työskennellä Suomessa. Tämä käytäntö vähentää poimijoiden taloudellista hyötyä ja haittaa heidän motivaatiotaan palata Suomeen kausityöhön, samalla kun se heikentää suomalaisten marja-alan yritysten mahdollisuuksia houkutella työvoimaa ja kilpailla kansainvälisesti .

3. Vaihtoehtoiset mallit marjanpoimijoille: lähetetyt työntekijät paras ratkaisu

Ehdotuksessa tarkastellaan kolmea eri vaihtoehtoa marjanpoimijoille:

- **Työntekijä**: Thaimaalainen poimija palkataan suoraan suomalaisen yrityksen toimesta ja kuuluu tällöin kaikkiin työntekijälle asetettuihin vaatimuksiin, mukaan lukien sosiaaliturvamaksut. Tämä malli aiheuttaa merkittäviä kustannusten nousuja yrityksille ja vähentää poimijoiden mahdollisuuksia taloudelliseen hyötyyn, koska he osallistuvat sosiaaliturvajärjestelmään, josta eivät koskaan voi hyötyä.
- **Lähetetty työntekijä**: Poimija palkataan thaimaalaisen henkilöstöpalveluyrityksen toimesta ja lähetetään Suomeen kausityöhön. Tämä malli tuo pienemmät kustannukset

sekä poimijoille että suomalaisille yrityksille, koska poimijat maksavat sosiaaliturvamaksuja Thaimaahan, jossa heillä on mahdollisuus hyötyä näistä maksuista. Lähetettyjen työntekijöiden malli toimii Ruotsissa ja tarjoaa kestävän ja oikeudenmukaisen ratkaisun.

- **Yrittäjä**: Thaimaalainen yksilö perustaa oman yrityksen Suomeen ja myy palveluitaan suomalaisille marjayrityksille. Tämä vaihtoehto tuo kuitenkin suuria hallinnollisia haasteita poimijoille, joilta usein puuttuu kokemus ja tuki yrityksen perustamiseen Suomessa.

Koska aiempi turistiviisumijärjestelmä (ns. marjalaki) ei enää ole mahdollinen, pidämme lähetettyjen työntekijöiden mallia parhaana ratkaisuna. Se tarjoaa tasapainon oikeudenmukaisten työolosuhteiden ja taloudellisen kestävyyden välillä sekä poimijoille että marjayrityksille .

4. Suora uhka Suomen kilpailukyvylle ja vientitavoitteille

Lakiehdotus johtaa siihen, että lainkuuliaiset yritykset joutuvat niin koville, että ne voivat joutua lopettamaan toimintansa, mikä on vakava uhka Suomen marja-alalle ja vientimahdollisuuksille. Koska ehdotettu laki tekee helpommaksi epärehellisten toimijoiden toiminnan valvonnan ulkopuolella, se on myös täysin ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa vahvistaa Suomen vientiä. Alan kuormittaminen vaatimuksilla, joihin viranomaisilla ei ole riittäviä resursseja, luo lisäepävarmuutta ja saattaa pahimmillaan tuhota koko teollisuuden, joka on tärkeä Suomen maaseudulle ja vientitaloudelle .

5. Vaihtoehto: Kohdennettu valvonta ja tuki lainkuuliaisille toimijoille

Ehdotamme sen sijaan mallia, joka keskittyy kohdennettuun valvontaan niissä yrityksissä, jotka todellisuudessa rikkovat sääntöjä. Tällaisen strategian avulla vastuulliset yritykset voivat toimia ilman tarpeetonta hallinnollista taakkaa, samalla kun epärehelliset toimijat pidetään vastuullisina. Keskittymällä valvontaan ja tukeen siellä, missä niitä todella tarvitaan, voimme hyödyttää sekä poimijoita että marja-alaa ja varmistaa, että Suomi säilyttää kilpailukykyisen ja kestävän marja-alan.

Yhteenveto

HE 169/2024 vp aiheuttaa suuria negatiivisia vaikutuksia sekä poimijoille että sääntöjä noudattaville yrityksille ilman, että se ratkaisee tehokkaasti niitä ongelmia, joita esitys pyrkii käsittelemään. Vetoamme valiokuntaan, että se harkitsisi vaihtoehtoisia ratkaisuja, jotka keskittyvät kohdennettuun valvontaan ja tukevat vastuullisia yrityksiä sekä että harkitsisi lähetettyjen työntekijöiden mallia kestävänä vaihtoehtona. Vaatimus sosiaaliturvamaksuista, erityisesti eläkemaksuista, joita poimijat eivät koskaan pysty hyödyntämään, on epäreilu ja muistuttaa “kynnysrahaa” työmahdollisuuden saamiseksi Suomessa. Kestävä malli marja-alalle varmistaisi Suomen kilpailukyvyn säilymisen ja tarjoaisi samalla oikeudenmukaiset työolosuhteet.

Ystävällisin terveisin,
Tommy Gustafsson, Marja Bothnia Berries Oy